

- планування та прогнозування дохідної бази та підвищення ефективності витрачання коштів місцевих бюджетів на основі аналізу їх виконання;
- моніторинг виконання соціальних програм, які фінансуються за рахунок бюджету;
- наявність законодавчої та нормативної бази, що регулює процеси планування та виконання бюджету;
- наявність власних надходжень до місцевих бюджетів у межах діючих повноважень;
- рівень розвитку та підвищення ефективності комунальних підприємств;
- визначення пріоритетності напрямків витрачання бюджетних коштів в умовах обмеженого фінансування.

Література:

1. Дем'янишин В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України : монограф. / В.Г. Дем'янишин . – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 496 с.
2. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України : навч. посіб. / В.І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 487 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
3. Пасічник Ю.В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні : монограф. / Ю.В. Пасічник. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 642 с.
4. Чечетов М. В. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. : в 2 ч. / М.В. Чечетов, Н.Ф. Чечетова, А.Ю. Бережна. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2004. – Ч. 1. – 2004. – 560 с.

Сидор І. П.

К. е. н., доцент кафедри фінансів

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ

Паливно-енергетичний комплекс – одна з найважливіших складових економіки України, ключовий фактор забезпечення життєдіяльності держави, зокрема її енергетичної безпеки. Водночас, забезпечення енергетичної безпеки України багато в чому залежить від ефективного управління та державного регулювання паливно-енергетичним комплексом (ПЕК).

Нині існуюча система управління в паливно-енергетичному комплексі формувалась спонтанно, діяла переважно в інтересах окремих груп впливу і є недосконалою. Внаслідок цього держава практично втратила контроль над активами в енергетиці, відбувається поступовий відтік професійних кадрів та зниження рівня науково-технічного забезпечення галузей ПЕК.

В умовах розбалансованості економіки країни внаслідок фінансової кризи, зубожіння населення через зростання безробіття неабиякої актуальності набуває питання поступового відновлення розвитку промисловості України, зокрема її паливно-енергетичного комплексу. Не останнє місце в цьому процесі займає державне управління та регулювання ПЕК.

Державне управління та регулювання ПЕК в умовах сьогодення повинно відповідати організаційно-функціональній побудові галузі, яка включає атомну і вугільну промисловість, газовий та нафтовий сектори, спільно із засобами транзиту енергоносіїв, власне електрогенеруючі підприємства – ТЕС, АЕС, ТЕЦ.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 145-р затверджена Програма «Енергетична стратегія України на період до 2030 року», реалізація якої потребує чіткого визначення та розмежування функцій державного управління та регулювання, а також уникнення впливу природних монополій на прийняття рішень відповідними державними органами. З метою ефективної реалізації основних положень Програми необхідно здійснити чітке розмежування функцій державного управління та регулювання ПЕК.

Ключовими суб'єктами державного управління паливно-енергетичним комплексом є Кабінет Міністрів України, галузеві міністерства і відомства: Міністерство палива та енергетики України і Міністерство вугільної промисловості, Державний комітет ядерного регулювання України, Національне агентство України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів.

До повноважень Кабінету Міністрів України, як вищого органу управління, належить виконання Законів України у сфері ПЕК, затвердження енергетичної політики та умов управління держав-

ними енергетичними активами, удосконалення системи управління ПЕК. До повноважень міністерств слід віднести безпосереднє державне управління у галузях відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України засад.

Окремі повноваження щодо управління в енергетиці, пов'язані з розміщенням енергетичних об'єктів і формуванням соціально значимих тарифів, можуть делегуються відповідним органам місцевого самоврядування.

Державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суміжних ринків в електроенергетичній, газовій і нафтовій галузях здійснюється Національною комісією регулювання електроенергетики (НКРЕ) та Міністерством будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства (у сфері теплопостачання). Основним завданням Комісії є регулювання відносин між учасниками енергетичних ринків на засадах недискримінаційності та ефективності їх роботи.

Державне регулювання підприємницької діяльності здійснюється шляхом:

- формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування відповідних ринків;
- формування цінової і тарифної політики на ринках, які перебувають у стані природної монополії та контроль за конкурентним ціноутворенням в галузях;
- забезпечення рівних можливостей доступу споживачів на відповідні ринки;
- запобігання монополізації та сприяння конкуренції на ринках, суміжних до ринків, які перебувають у стані природної монополії;
- збалансування інтересів суб'єктів енергетичних ринків та споживачів товарів і послуг цих ринків;
- захисту прав споживачів товарів і послуг суб'єктів природних монополій та суміжних ринків щодо отримання товарів і послуг належної якості за економічно обґрунтованими цінами;
- ліцензування діяльності учасників відповідних ринків і контролю за виконанням ліцензійних умов суб'єктами підприємництва.

НКРЕ здійснює в установленому порядку перегляд умов ліцензування підприємницької діяльності із формуванням кваліфікаційних вимог до керівників підприємств, створює системи моніторингу ліцензованої діяльності, визначає механізм припинення дії ліцензій.

Основними завданнями Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів є: проведення єдиної державної політики у сфері використання енергетичних ресурсів та енергозбереження; забезпечення збільшення частки нетрадиційних та альтернативних видів палива у балансі попиту та пропонування енергоносіїв; створення державної системи моніторингу виробництва, споживання, експорту та імпорту енергоносіїв, удосконалення системи обліку та контролю за споживанням енергетичних ресурсів; забезпечення функціонування єдиної системи нормування питомих витрат енергетичних ресурсів у суспільному виробництві.

Контроль за технічним станом об'єктів, режимами енергоспоживання, дотримання вимог безпеки здійснюють відповідні державні інспекції, а також відповідні комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, функції і повноваження яких слід чітко регламентувати законами й іншими нормативно-правовими актами для того, щоб забезпечити баланс інтересів громадян, держави і власників енергетичних об'єктів.

Основні напрями стратегічного розвитку енергозабезпечення регіонів країни, що підлягають розв'язанню органами місцевого самоврядування полягають у наступному:

- освоєння економічно досяжних регіональних (місцевих) покладів горючих копалин, вторинних енергетичних ресурсів, нетрадиційних і поновлюваних джерел енергії, потенціалу енергозбереження та забезпечення розвитку власних децентралізованих джерел генерації електро- та теплоенергії з досягненням необхідного рівня енергетичної та екологічної безпеки;

- ліквідація дефіциту котельно-пічного палива для комунально-побутової сфери та населення;

– ліквідація та попередження виникненню монополізму та забезпечення справедливої конкуренції у сфері постачання енергетичних ресурсів регіональним споживачам та ін.

Для реалізації зазначених напрямків розвитку місцеві (регіональні) органи розробляють та затверджують у встановленому порядку відповідні програми.

Для належної організації державного управління регіональним енергозабезпеченням передбачається законодавче врегулювання повноважень та сфер відповідальності центральних та регіональних органів влади, органів місцевого самоврядування у питаннях економічного, технологічного та господарського управління загальнодержавними і регіональними системами енергозабезпечення.

Сидорчук А. А.

Викладач кафедри фінансів

МАКРОЕКОНОМІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Розглядаючи будь-яку модель соціального захисту (в тому числі континентальну модель, яка активно використовує державне соціальне страхування), потрібно аналізувати необхідні умови та обмеження щодо її функціонування. Такі умови визначаються індикаторами макроекономічного розвитку держави, поданими у табл. 1.

Таблиця 1

Макроекономічні індикатори оцінювання передумов існування державного соціального страхування

Індикатор	Економічна інтерпретація впливу на систему соціального страхування
1	2
ВВП на душу населення	Фінансові можливості системи тим більші, чим вищий показник
Рівень економічного зростання	Вплив аналогічний до впливу попереднього показника
Рівень безробіття	Обернено пропорційний зв'язок. Чим вищий показник, тим менші фінансові можливості системи